

Hans Straver *Vensters op de Molukse geschiedenis 1450-1950*

(Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers: Utrecht 2011), 192 blz., € 22,50

Hans Straver schreef voor het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers (LSEM) een prachtig boek over de Molukse geschiedenis vanuit Moluks perspectief. Het boek biedt een raamwerk van historische kennis en sluit aan bij de nu in Nederland ingeburgerde tien tijdvakken benadering, waardoor leraren aspecten van de Molukse geschiedenis vrij gemakkelijk een plek kunnen geven in hun programma. In het boek is de periode 1450-1950 verdeeld in zes tijdvakken. Na een inleiding over de voorgeschiedenis volgen hoofdstukken over de tijdvakken *Het land van de islam* (1000-1500), *Heilige oorlog* (zes- tiende eeuw), *De vrije zee* (zeven- tiende eeuw), *Sluimerende revolutie* (achttiende eeuw), *Koloniaal rijk* (negentiende eeuw), *Onafhankelijk- heid* (1900-1950), en tot slot een afsluitend hoofdstuk over de tijd na 1950 in Nederland en op de Molukken.

De zes hoofdstukken beginnen telkens met een leesbare en goed geïllustreerde historische beschrijving. Daarna volgen drie of vier verhalen over historische hoofd- personen, zoals de vrijheidsheld Patimura (1783-1817). Veel teksten gaan over mannen, maar er is ook enige aandacht voor vrouwen, zoals de in 1986 tot nationale heldin van Indonesië uitgeroepen Christina Martha Tiahahu (1800-1818). De website www.venstersmolukse- geschiedenis.nl bevat dezelfde op- bouw met veel afbeeldingen en een duidelijke tijdbalk, met per tijdvak een algemeen historische beschrij- ving, teksten onder de titel 'Wat gebeurde er in deze periode op de

Molukken?' en de verhalen over de hoofdpersonen. Door de heldere structuur en vormgeving vind je snel je weg in de goed gedoseerd aangeboden informatie. In het primair onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs kunnen leraren bij de behandeling van de Nederlandse expansie in Indonesië vertellen over een of meer hoofdpersonen, met beelden van de website. In de bovenbouw vmbo bieden boek en website veel bruikbare aankno- pingspunten bij de eindterm over de koloniale relatie tussen Indone- sië en Nederland. Leerlingen kun- nen met de website aan het werk gezet worden - elk (duo) een eigen hoofdpersoon - met de opdracht: Leg uit of je deze persoon repre- sentatief vindt voor zijn tijd. In de bovenbouw havo en vwo kunnen boek en website gebruikt worden voor een SE-thema, waarin leerlin- gen de relatie Nederland-Indonesië onder meer vanuit Moluks perspec- tief bestuderen. Eind september 2012 is het Moluks Museum in Utrecht gesloten vanwege financiële tekorten en op 1 januari 2014 moet het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers (LSEM) wegens bezuinigingen zijn werk stoppen. Er zijn afspraken gemaakt over het verzorgen van de expertise van LSEM door Stichting Leerplanontwikkeling (SLO) vanaf 2014, maar het is nog onbekend hoe dat vormgegeven gaat worden. Gezien de didactische kwaliteit hoop ik dat SLO de website 'Ven- sters op de Molukse geschiedenis' overneemt, zodat leraren er nog lang gebruik van kunnen maken.

Tom van der Geugten

Belle Yang *Zonder zorgen. Het verhaal van mijn voorouders*

(Oog & Blik/De Bezige Bij: Amsterdam, 2012), 248 blz., € 27,50

'Als ik schrijf, dan ben ik een schrijver. Als ik schilder, ben ik een schilder.' Vrijwel iedere *graphic novelist* zou dit kunnen zeggen. Toch ligt het voor de hand dat dit in biografieën over Belle Yang wordt benadrukt. Opgeleid als bioloog (in Schotland) en later als kunstenares (in de Verenigde Staten en China), is zij sindsdien auteur en illustratrice van kinderboeken, exposierend kunstenares en dus ook *graphic novelist*.

Yang werd geboren in Taiwan, ver- huisde naar Japan en op zevenjarige leeftijd naar de Verenigde Staten. Ze studeerde dus in Schotland en in de VS. Toen een gewelddadige ex-vriend niet ophield met haar te stalken, verhuisde ze naar het land van haar voorouders, China, waar zij na de slachting op het Tienamen- plein weer vertrok. Belle Yang is een kind van minimaal twee culturen, wat zeer duidelijk wordt in het auto- biografische *Zonder zorgen*. *Zonder zorgen* is gemaakt op een manier die je bijna traditioneel voor *graphic novels* met een historisch thema mag noemen: de auteur vertelt hoe zij het verhaal van haar vader hoort en daarmee vertelt ze natuurlijk ook zijn verhaal. Hierin is zij vergelijkbaar met Art Spiegel- man (*Maus*) en Joe Sacco (*Gorazde, Palestina*). Maar daar houdt de verge- lijking op. Qua stijl en zeker ook het tempo van het boek is *Zonder*